

NAGYGÉCI KOVÁCS JÓZSEF

Kemény-exegézis¹

(töredék)

„Wozu, mi a bánatnak is a költő? Heidegger válasza:
 „Költőnek lenni ínséges időben azt jelenti:
 éneklően az elmenekült istenekre figyelmezní. (...)
 Szóval hogy dazu, az egészre, hiányt hiányként,
 jelenlétet jelenlétként érzékelve, erre a bánatra, éneklően.”
 (EP)

Éjjel a nyájaknál

*Elmentek a pásztorok, mert dolguk akadt,
 mondták is talán, de úgysem érteném.
 Ülök, és hallgatom a távolodásuk,*

*szinte futnak ezek a sok ezer éves
 bácsik, gyorsan fakul a viháncolásuk,
 és a nyájakkal holnap estig csak én.*

Elmentek, mondták, dolguk akadt. Én meg csak ülök, hallgatok, és nem értek. Mennyi lendület, komolyság: a dolgát végző komolysága. Közölték, hogy hol és mi dolog, de ez sem biztos. A biztos csak az, hogy nem tudom. Még hallom, ahogy távolodnak, én nem mentem, nem megyek. Ülök, és hallgatok. **5** Mint az, aki fülke-fényben állt, és úgy mondta, hogy könyöklök, és hallgatok. Pásztorok, ez biztos. Évezredek óta dolguk: a felelősségvállalás, a jólét és a jól lét megkeresése és megmutatása. Akár terelnek (mint a közép-európai pásztorok), akár vezetnek (mint a közel-keletiek). Mi dolguk lehet, hogy itt hagyták a nyáját? Másik nyáját találtak? Vagy egyszerűen csak végeztek, és **10** jobb dolguk akadt? Az is lehet, hogy ennyi volt, nincs többé nyáj, jólét, jólét és felelősségvállalás? Sok ezer éves bácsik, de viháncolva mentek. Futva. Siettek. Fakul, de még emlékszem rá. Végeztek ezzel, nekem meg dolgom lett. De még ha csak ma estére! De holnap is egész nap. 24 óra dolog. Nem is egy nyáj, nyájak. Sok. Nem vagyok egyedül, de ezekkel a nyájakkal nekem kell **15** törödnöm, ez rám van bízva, még ha számon nem is kéri senki. Mintha lenne még dolgom valami kevés, belül vagy kint a szenttelenben, valami, ami éppen semmi. De tudom én ezt? Nyájvigyázni? Sötétben és majd nappal. Felelni értük, ennivalót találni, vizet találni, vadállatokkal megvívni, vagy legalább elkerülni őket? Gyengéket ölbe venni. Szűk hegyi ösvényen biztonságosan vezetni **20** gíg, ha közel-keletiek vagyunk, és vihar elől menekíteni, ha közép-európaiak.

¹ A szövegben – szerintem indokoltan – Csengey Dénes-, Hites Sándor-, József Attila-, Sánta Ferenc-, Smid Róbert-, Wirth Imre- és Zsoltárok könyve-idézeteket helyeztem el. És persze Kemény Istvántól is.

*Utolsó bojtár lehetek valami ősi
rendben, amit már megtanulni se bítam
– együgyű szülők buta kölyke, rossz
iskolákban, sok szürke évvel ezelőtt –,
belőlem már bölcs, öreg számadó
sohasem lesz, mi nem tudtuk már
megtanulni a rendet, ami
pofonegyszerű volt azelőtt.*

Bojtár, az utolsó. Bojtárból az utolsó, az utolsó mohikán. Annak a reménye nélkül, hogy előbb-utóbb felnövök, felnőhetek segédből olyan számadóvá, akit évről évre fogadtak fel, és ezért, ha bölcs és öreg, akkor sokáig dolgozott jól, akkor évről évre volt kiváló. Együgyű szülők buta kölyke rossz iskolákban, sok 25 szürke év alatt (leszegett fej, félrenevelt múlt) – annyit megértettem, hogy valamit meg kellene értenem. Valamire emlékszem, tudom, hogy van rend, benne vagyok, de nem bírom megtanulni. Megértésem nem plusz, hanem vesztesség, mert amire emlékszem: hiányzik. És hozzá még ez a többes szám első személy, hogy mások sem tudták megtanulni, hogy senki sem tudta megtanulni, nem csak én. Az iskolai értékelés állandó magyarázata.

*De ez nem mentség, hisz
Holnap estig egyedül a nyájnál.*

A rendet senki sem tudta már megtanulni, a nyájnál meg mégis csak én vagyok. Holnap estig – mondom újra. Fontos éjjel van, de nem csupán hajnalt váró, hanem a holnapot váró, a következő éjjel beköszöntét váró. Éber-álom félhomályában, mint a zsoldáros, várok. Mint örök a hajnalt. Magamra vigyáz-35 nom kell, hogy másokra vigyázhassak, és ott legyek majd a nappalban is. Annyi feladat van, nem bojtárnak való, tényleg bölcs, öreg számadók kellenének. De csak én vagyok és a kis hitem.

*Hajnalban én keltem a várost,
függőnyeiket majd én hajtom el,
gyerekeiket én terelem iskolába,
autóik forgalmát estig én kavargatom,
nekem kell egy szellőt szereznem
és megfodroznom vele a Dunát,
nekem kell a vemheseket észrevennem,
és világra segíteni a babát.
nekem kéne a jót együtt tartani,
és hagyni elkódorogni a rosszat,
nekem kéne tartani a lelket
holnap estig, pár óra az egész,
meg is kéne súgnom: ez nem hétköznapi!
de óvatosan titkolni is a nevét.*

Mennyi feladat! És mindjárt itt a hajnal. Keltenem kell a várost, terelem kell a gyerekeket. Jó pásztor legyenek. Terelek: lefelé, élő vízhez? – minden 40esetre iskolába. Talán nem rossz iskolákba, talán nem szürke évek ezek. Az élet memostickjén mennyi tétel: el kell hajtanom a függőnyeiket, kavargatnom

kell az autóikat, és el ne felejtsem, hogy be kell szereznem egy ...szellőt, igen, egy szellő jó lesz, mert a Dunának fodrozódnia kell. És közben egy pillanatra sem vehetem le a szemem a vemhesekről, akik a jövővel terhesek, és a babáról, **45** aki épp világra jön. (Mit is kell még? Talán krumplipaprikást kellene főz-nöm, pár füzetet kijavítani...) Ez mind kell. Egyben tartani a jót. És a rosszat? Hát a rosszat azt kéne hagyni. Nem bántom, de nem is akadályozom meg az elkódorgásban. Ha látja a rossz, hogy nincs helye itt, elmenjen máshová: halk letekeredés zaja egy fa felől, majd távolodó kúszás.

50 S ha mindez volt, ahogy írva, akkor még tartani is kellene, lelket tartani. Úgy, hogy sűgom, ez nem hétköznapi, hiába tűnik minden egyes részlete annak. Hogy ez ünnep! De milyen ünnep, kérdezik majd, én meg óvatosan titkolom, mert én magam sem tudom. Talán a hétköznapi megünneplése. A jó iskola ünnepe, a jó egyben tartásának és a rossz elkódorgásának ünnepe, a **55** lélektartásé, hogy van lélek, hogy lehet tartani, hogy van az egyik, aki tartja, és a másik, akiét tartják, hogy van egyik és másik. A Dunafodrozás ünnepe és az autókavargás ünnepe és leginkább a függöny elhúzásának ünnepe, a függöny létezésének ünnepe, annak ünnepe, hogy van, aki elhúzza a függönyt, annak ünnepe, hogy van miért elhúzni a függönyt, és leginkább annak ünnepe, **60** hogy van miért behúzni a függönyt.

A rendben még tudható volt, mi miért van. Emlékszem arra, hogy volt rend, de már nem tudom az okát, a milyenségét. Egy kultúra eltűnt, de vele a jelhasználat ősidők óta működő rendje is használhatatlanná vált? De hiszen használom, itt maradtam, dolgom van.

*Mennek, futnak ezek a sok ezer éves
bácsik, gyorsan fakul a viháncolásuk.
Elfelejtik, hogy ami neked csak holnap,
azalatt itt évezredek múlnak
együgyű szülők buta kölykével, velem.*

65 Jól van, menjenek csak, de nekem úgy látszik, itt van valami fontos dolgom. Menjenek, sőt, fussanak, viháncolva, sok ezer évesen, felejtsek csak el, hogy itt ezredek múlnak. Nekem itt kezdenem kell valamit a jelekkel, akkor is, ha nem tudom, mire mutatnak. Együgyű szülők buta kölyke, nekem már a közvetlen felmenőim se tudták, mi mire van, tőlük semmi ilyesmit nem **70** kaptam. Nem az ő árvájuk, ezredek árvája vagyok.

*Elmentek a pásztorok öreg fejükben
a renddel, és ha ma éjjel újjászületik
az ember, akkor is gazdátlan a jelen.*

Elmentek a pásztorok, mondtam már? Ha sosem mondom el – elfelejtik. Állítólag ma újjászületik az ember. Ma éjjel, meg aztán minden éjjel. Hogy mi volt, alig tudom, hogy mi lesz, csak tervezgetem. Ami van, a felett nem rendelkezem semmilyen hatalommal. Ülök, hallgatok. Csillag, angyal, vagy legalább **75** egy költő mondjon ellent, mondja, éneklően, hogy nem gazdátlan. Sosem.